

Podstawowe instytucje demokracji. Władza sądownicza, administracja i samorząd powszechny

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Schemat](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: *Konstytucja Republiki Włoskiej z 1947 r.*, tłum. Zbigniew Witkowski, Warszawa 2004.
- Źródło: *Konstytucja Federalna Konfederacji Szwajcarskiej z 18 kwietnia 1999 r.*, tłum. Zdzisław Czeszejko-Sochacki, Warszawa 2000.

Podstawowe instytucje demokracji. Władza sędziowska, administracja i samorząd powszechny

Źródło: domena publiczna.

Materiał jest częścią serii „**Repetitorium**”.

W tym materiale powtórzmy wiadomości z jednego z działów wiedzy o społeczeństwie. Powtórzenie opierać się będzie na zestawie ćwiczeń interaktywnych z zakresu podstawowych instytucji demokracji, władzy sędziowskiej, administracji, samorządu powszechnego oraz pracy z tekstami źródłowymi i multimediami. W dalszej części znajdują się dokładniejsze informacje na temat tego, jak czytać polecenia oraz odpowiadać na pytania. Podpowiadamy, na co warto zwrócić uwagę.

Twoje cele

- Scharakteryzujesz modele administracji i samorządu.
- Przeanalizujesz wykresy interaktywne dotyczące wyborów samorządowych.
- Ocenisz swoją wiedzę, wykonując zestaw ćwiczeń.
- Przeanalizujesz typy poleceń do ćwiczeń dotyczących podstawowych instytucji demokracji, władzy sędziowskiej, administracji i samorządu powszechnego.

Przeczytaj

Ćwiczenia

W powtórkowych lekcjach skupimy się na części poświęconej pytaniom. Odnoszą się one do wielu różnych materiałów źródłowych (nie tylko tekstów oraz ilustracji, ale również map, tabel czy wykresów itp.). Przede wszystkim musisz dokładnie zapoznać się z materiałami źródłowymi, ale także zwrócić uwagę na polecenia. Poniżej przybliżamy, jak rozumieć polecenia w zadaniach różnego typu:

Pamiętajcie, że odpowiedź musi odnosić się do źródła – błędem jest bazowanie wyłącznie na swojej wiedzy i zignorowanie podanego źródła. Chodzi bowiem o to, aby osoba odpowiadająca na pytanie umiejętnie połączyła analizę materiału źródłowego z własną wiedzą. Nie bójcie się korzystać z posiadanych informacji i zawsze odwołujcie się do podanych źródeł.

Pamiętajcie również o tym, by wczytywać się w polecenia – czasem wiedza własna nie jest potrzebna, czasem tekst to tylko inspiracja, a innym razem należy połączyć wiedzę z interpretacją tekstu.

Władza sądownicza

Władza sądownicza jest oddzielona i niezależna od pozostałych rodzajów władzy. Sędziowie są niezawisli i podlegają wyłącznie konstytucji i ustawom. Oznacza to, że żadne organy pozostałych rodzajów władzy nie mają wpływu na orzekanie, a próby wywierania jakiegokolwiek presji są uznane za nielegalne. Ustrój organów sądowych jest regulowany przez konstytucję i akty rangi ustawowej.

Sędziów z reguły mianuje głowa państwa. Zazwyczaj wymagana jest przy tym rekomendacja specjalnego organu reprezentującego sędziów.

Niektóre [systemy sądownictwa](#) przewidują udział czynnika obywatelskiego w orzekaniu – są to sędziowie niezawodowi. Ławnicy mogą pełnić funkcje kadencyjne

lub być powoływani losowo i jednorazowo do konkretnej rozprawy (ława przysięgłych w systemie anglosaskim).

Po II wojnie światowej rozwinęły się organy typu sądowego (niezależne i z niezawisłym składem) stojące na straży konstytucyjności działania centralnych organów państwa, zwłaszcza zaś zgodności aktów normatywnych z konstytucją. Jednym z modeli tego typu instytucji jest amerykański Sąd Najwyższy. W konstytucjach europejskich funkcje te powierza się specjalnym trybunałom. Poza centralnymi organami władzy sądowniczej istnieje również tzw. kontrola rozproszona. W tym modelu o zgodności aktów normatywnych z konstytucją decydują sądy powszechne.

Funkcjonowanie sądowych organów kontroli konstytucyjności prawa budzi czasem kontrowersje. Przeciwnicy krytykują zjawisko tzw. rządu sędziów, wskazując, że ingerują oni w ustawy uchwalane przez parlament, który wyraża wolę suwerennego narodu. Przeważa jednak pogląd, że trybunały konstytucyjne są niezbędną instytucjonalną gwarancją przestrzegania nadrzędności konstytucji (zwłaszcza swobód obywatelskich) przez wszystkie władze, a ich mandat ma również umocowanie w woli narodu wyrażonej w ustawie zasadniczej.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ciekawostka

Ombudsman to instytucja znana wcześniej skandynawskiemu systemowi konstytucyjnemu. Jest to centralny organ konstytucyjny, wyłaniany przez parlament na stosunkowo długą kadencję, i wyposażony w atrybuty niezależności zbliżone do sądowych: niezawisłość, apolityczność, ponoszenie odpowiedzialności jedynie typu konstytucyjnego. Ombudsmeni pełnią funkcję rzeczników praw obywatelskich. Nie mają kompetencji władczych, lecz jedynie dysponują instrumentami oddziaływania kontrolnego w stosunku do organów innych rodzajów władz.

Administracja i samorząd powszechny

Wśród teoretyków ustroju toczy się spór o definicję administracji. Najprościej można powiedzieć, że jest to zarządzanie sprawami publicznymi, realizowane przez organy centralne oraz terenowe działające na wszystkich szczeblach organizacji państwa. Wyróżnia się dwa modele administracji: centralistyczny i zdecentralizowany.

Centralizacja

W modelu centralistycznym większość decyzji zarezerwowana jest dla organów centralnych, pozostałe zaś powierzone są podporządkowanym im organom terenowym. Przyjęło się nazywać takie organy **administracją rządową**. Skrajnym wariantem tego modelu był napoleoński system administracji, w którym centrum bezpośrednio kierowało administracją krajową do najniższego szczebla włącznie.

Decentralizacja

Model decentralistyczny polega na przekazaniu kompetencji organom (kolegialnym) pochodzącym z wyboru i odpowiedzialnym przed miejscowymi wspólnotami, a jednocześnie poddanym kontroli władz centralnych. Instytucję tę nazywa się **samorządem terytorialnym**.

Między tymi dwoma przeciwstawnymi modelami administracji istnieje wiele rozwiązań pośrednich, np.:

- rozwój administracji rządowej tylko na wyższych szczeblach podziału państwa;
- dublowanie na tym samym szczeblu administracji rządowej samorządu terytorialnego z rozdzieleniem wzajemnych kompetencji;
- zespalanie administracji rządowej z samorządem (na tym samym szczeblu);
- wyodrębnianie wśród kompetencji samorządu zadań administracji rządowej oraz kontrolowanie ich wykonania i/lub kierowanie nim przez centrum.

Dekoncentracja

Innym zagadnieniem jest koncentracja bądź dekoncentracja zadań (kompetencji). Koncentracja w administracji oznacza skupienie większości zadań w obrębie jednego organu tego samego szczebla, a dekoncentracja – rozdzielenie ich między większą ich liczbę. Na szczeblu centralnym regułą jest większa specjalizacja zadań, które

podzielone są zazwyczaj między kilkanaście (rzadziej kilkadziesiąt) działów (resortów) z osobnymi szefami i pionami urzędniczymi. Na szczeblu terenowym zadania kilku resortów mogą być skoncentrowane w jednym (często jednoosobowo kierowanym) organie służbowo (merytorycznie) podległym kilku zwierzchnikom w centrali. Z reguły konieczne jest wydzielenie samodzielnych pionów administracji z własnymi kierownikami podległymi właściwym szefom resortów centralnych i działających w ramach osobnych okręgów niepokrywających się z zasadniczym podziałem administracyjnym państwa.

Modele samorządu

Istnieje również istotne zróżnicowanie modeli samorządu. Najczęściej spotykane to europejski (kontynentalny) i anglosaski.

Słownik

system sądownictwa

wymiar sprawiedliwości; to całość sądów i organów wymiaru sprawiedliwości w danym państwie lub innej suwerennej organizacji, jak np. Unia Europejska

administracja rządowa

zespół organów pełniących funkcje administracyjne, które w Polsce są kierowane przez Radę Ministrów

samorząd terytorialny

rodzaj samorządu obejmującego wszystkie osoby (obywateli) mieszkające na terenie określonej jednostki podstawowego podziału terytorialnego; to podstawowa, demokratyczna forma decentralizacji władzy wykonawczej

Schemat

Polecenie 1

Zapoznaj się z danymi historycznymi. W dostępnych źródłach poszukaj aktualnych danych.

Czy głosując w wyborach do rady miasta/gminy, kierował(a) się Pan(i):

odpowiedź : 1998

przede_wszystkim_osobą_kandydata : 62

przede_wszystkim_nazwą_popierającej_go_partii : 20

w_równym_stopniu_osobą_kandydata,_jak_nazwą_partii,_która_go_p
: 16

trudno_powiedzieć : 2

odpowiedź : 2002

przede_wszystkim_osobą_kandydata : 76

przede_wszystkim_nazwą_popierającej_go_partii : 12

w_równym_stopniu_osobą_kandydata,_jak_nazwą_partii,_która_go_p
: 11

trudno_powiedzieć : 1

odpowiedź : 2006

przede_wszystkim_osobą_kandydata : 77

przede_wszystkim_nazwą_popierającej_go_partii : 11

w_równym_stopniu_osobą_kandydata,_jak_nazwą_partii,_która_go_p
: 11

trudno_powiedzieć : 1

Oprac. na podst.: CBOS, *Czynniki wpływające na decyzje o dokonanych wyborze w wyborach samorządowych*, 2007.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 1

Wskaż czynniki wpływające na decyzje wyborców w wyborach samorządowych.

Ćwiczenie 2

Zastanów się, na którym szczeblu samorządu terytorialnego przynależność do partii politycznej zyskuje na znaczeniu.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Tekst źródłowy do ćwiczeń nr 1-5.

« *Konstytucja Republiki Włoskiej z 1947 r.*

Art. 117

Władza ustawodawcza jest sprawowana przez państwo i przez regiony z zachowaniem postanowień Konstytucji, a ponadto uwarunkowań wynikających z prawa wspólnotowego oraz ze zobowiązań międzynarodowych.

Państwo dysponuje ustawodawstwem wyłącznym w następujących sprawach [następuje tu lista materii zastrzeżonych dla państwa: m.in. polityka zagraniczna, imigracja, stosunki wyznaniowe, siły zbrojne – dop. aut.]. (...) Do regionów należy władza ustawodawcza w odniesieniu do każdej materii wyraźnie niezarezerwowanej dla ustawodawstwa państwa.

(...)

Art. 120

(...) Rząd może zastąpić organy regionów, miast metropolitalnych, prowincji i gmin w razie nierespektowania norm oraz umów międzynarodowych lub unormowań wspólnotowych albo w razie zaistnienia poważnego niebezpieczeństwa dla życia i dla porządku publicznego, albo też kiedy wymagają tego ochrona jednolitości prawnej albo jedności ekonomicznej, a w szczególności ochrona istotnego poziomu świadczeń w zakresie praw obywatelskich i socjalnych, niezależnie od terytorialnych granic władz lokalnych. (...)

Art. 121

Organami regionu są: rada regionalna, giunta (zarząd) i jej przewodniczący. Rada regionalna sprawuje władzę ustawodawczą przyznaną regionowi i inne funkcje udzielone mu przez Konstytucję

i ustawy. Może przedstawiać izbom projekty ustaw. Giunta regionalna [zarząd – dop. aut.] jest organem wykonawczym regionu. (...)

Art. 122

Przewodniczący giunty regionalnej jest wybierany w głosowaniu powszechnym i bezpośrednio, chyba że statut regionalny stanowi inaczej. Wybrany przewodniczący mianuje i odwołuje członków giunty.

Art. 123

Każdy region posiada statut, który w zgodzie z Konstytucją określa jego formę rządu i podstawowe zasady organizacji i funkcjonowania. (...)

Statut jest uchwalany i zmieniany przez radę regionalną w drodze ustawy uchwalonej bezwzględną większością jej członków, w dwóch czytaniach następujących po sobie, z przerwą nie mniejszą niż dwa miesiące. Dla takiej ustawy nie jest wymagane poświadczenie ze strony Komisarza Rządu. Rząd Republiki może przedstawić wniosek o stwierdzenie zgodności z Konstytucją statutów regionalnych przed Sądem Konstytucyjnym w ciągu 30 dni od ich publikacji. (...)

Art. 125

(...) Umotywowanym dekretem Prezydenta Republiki postanawia się o rozwiązaniu rady regionalnej i złożeniu ze stanowiska przewodniczącego giunty, gdyby zostały podjęte akty sprzeczne z Konstytucją albo gdyby dokonano poważnych naruszeń ustawy. Rozwiązanie i złożenie z urzędu może być także postanowione przez wzgląd na bezpieczeństwo narodowe. Dekret jest podejmowany po wysłuchaniu komisji deputowanych i senatorów utworzonej do spraw regionalnych, w sposób określony przez ustawę Republiki.

Rada regionalna może wyrazić wotum nieufności wobec przewodniczącego giunty poprzez złożenie umotywowanego wniosku, podpisanego przez co najmniej 1/5 swoich członków, i uchwalenie go w głosowaniu imiennym bezwzględną większością

swoich członków. Wniosek nie może być poddany pod dyskusję przed upływem trzech dni od jego przedstawienia.

Uchwalenie wotum nieufności wobec przewodniczącego giunty wybranego w głosowaniu powszechnym i bezpośrednim, a nadto złożenie z urzędu, trwała przeszkoda w sprawowaniu urzędu, śmierć lub zrzeczenie się urzędu przez samego przewodniczącego pociągają za sobą dymisję giunty i rozwiązanie rady. (...)

Art. 127

Jeśli Rząd uzna, że ustawa regionalna przekracza kompetencje regionu, może wystąpić z wnioskiem w kwestii jej zgodności z Konstytucją do Sądu Konstytucyjnego w ciągu 60 dni od jej opublikowania.

Jeżeli region uzna, że ustawa lub akt mający moc ustawy państwa albo regionu narusza jego zakres kompetencji, może wystąpić z wnioskiem w kwestii jej zgodności z Konstytucją do Sądu Konstytucyjnego w ciągu 60 dni od publikacji ustawy albo aktu mającego moc ustawy.

Źródło: *Konstytucja Republiki Włoskiej z 1947 r.*, tłum. Zbigniew Witkowski, Warszawa 2004.

Ćwiczenie 1

Dokończ zdanie.

Współczesne Włochy są państwem...

unitarnym zdecentralizowanym.

federalnym.

konfederacyjnym.

unitarny scentralizowanym.

Ćwiczenie 2

Wskaż poprawne dokończenia zdania.

W relacjach władz centralnych z władzami regionów...

za naruszenie ustaw i konstytucji władze centralne mogą rozwiązać radę regionalną.

władza centralna wyznacza przewodniczącego władz regionalnych.

w ustawodawstwie regionalnym stosowane jest domniemanie kompetencji.

rząd centralny może zmieniać władze regionalne, jeśli naruszają prawo.

Ćwiczenie 3

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Wszystkie regulacje prawne stanowione przez organy terytorialne muszą być zgodne z prawem ogólnopaństwowym.	☐	☐
Władze regionów w Republice Włoskiej są powoływane w wyborach powszechnych.	☐	☐
Ustawodawstwo regionalne jest kontrolowane przez władze centralne co do istoty postanowień i może być zmieniane.	☐	☐
Statut każdej rady regionalnej jest sprawdzany przez władze centralne co do zgodności z konstytucją Włoch.	☐	☐

Ćwiczenie 4

Rozstrzygnij, czy Prezydent Republiki Włoskiej ma wpływ na ustawodawstwo regionalne. Uzasadnij swoją odpowiedź.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

Scharakteryzuj kompetencje przysługujące radzie regionalnej.

Tekst źródłowy do ćwiczeń nr 6–8.

“ *Konstytucja Federalna Konfederacji Szwajcarskiej z 18 kwietnia 1999 r.*

Art. 1 Konfederacja Szwajcarska

Naród szwajcarski i kantony: Zurych, Berno, Lucerna, Uri, Szwyz, Obwalden i Nidwalden, Glarus, Zug, Freiburg, Solura, Bazylea-miasto i Bazylea-okręg, Szafuza, Appenzell-Ausserrhoden i Appenzell-Innerrhoden, St. Gallen, Gryzonia, Argowia, Turgowia, Tessin, Waadt, Wallis, Neuenburg, Genewa i Jura tworzą Konfederację Szwajcarską. (...)

Art. 3 Kantony

Kantony są suwerenne, o ile ich suwerenność nie została ograniczona przez Konstytucję Federalną; wykonują te wszystkie prawa, które nie zostały przekazane Federacji. (...)

Art. 42 Zadania Federacji

1. Federacja spełnia zadania, które przekazuje jej Konstytucja federalna.
2. Podejmuje ona zadania, które wymagają jednolitej regulacji.

Art. 43 Zadania kantonów

Kantony ustalają, jakie zadania mają do spełnienia w ramach ich kompetencji.

Art. 44 Zasady

1. Federacja i kantony w wykonywaniu swoich zadań wzajemnie się wspierają i współpracują ze sobą.
2. Są one obowiązane do wzajemnego poszanowania i pomocy. Świadczą sobie wzajemnie pomoc administracyjną i pomoc prawną.
3. Spory między kantonami lub kantonami a Federacją będą w miarę możliwości rozwiązywane w drodze rokowań lub mediacji. (...)

Art. 46 Wdrażanie prawa federalnego

1. Kantony wdrażają prawo federalne stosownie do Konstytucji Federalnej i ustaw.
2. Federacja pozostawia kantonom możliwie największą swobodę kształtowania stosunków prawnych i uwzględnia odrębność kantonów. (...)

Art. 47 Samodzielność kantonów

Federacja strzeże samodzielności kantonów. (...)

Art. 49 Pierwszeństwo i przestrzeganie prawa federalnego

1. Prawo federalne ma pierwszeństwo przed sprzecznym z nim prawem kantonowym.
2. Federacja czuwa nad przestrzeganiem prawa federalnego przez kantony. (...)

Art. 189 Sądownictwo konstytucyjne

1. Sąd Federalny rozpoznaje:
 - a) skargi na naruszenie praw konstytucyjnych;
 - b) skargi na naruszenie autonomii gmin i innych gwarancji kantonów na korzyść korporacji prawa publicznego;

c) skargi na naruszenie umów międzynarodowych lub umów kantonów;

d) publicznoprawne spory między Federacją a kantonami lub między kantonami.

Źródło: *Konstytucja Federalna Konfederacji Szwajcarskiej z 18 kwietnia 1999 r.*, tłum. Zdzisław Czeszejko-Sochacki, Warszawa 2000.

Ćwiczenie 6

Uzasadnij, że w Szwajcarii występuje federalizm.

Ćwiczenie 7

Zaznacz, które stwierdzenia są prawdziwe, a które fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
W Szwajcarii obowiązuje zasada domniemania kompetencji władz kantonalnych.	☐	☐
W kantonach nie obowiązują prawa wpisane do Konstytucji Szwajcarii.	☐	☐
W Szwajcarii dominuje model koncyliacyjnego rozwiązywania sporów kompetencyjnych między władzą federalną a kantonalną.	☐	☐
Zgodnie z Konstytucją Szwajcarii prawo kantonów jest nadrzędne wobec prawa federalnego.	☐	☐

Ćwiczenie 8

Uzasadnij, że w Szwajcarii występuje sądowa kontrola konstytucyjności prawa. Odwołaj się do tekstu konstytucji.

Dla nauczyciela

Autorka: Dorota Czarny

Przedmiot: Wiedza o społeczeństwie

Temat: Podstawowe instytucje demokracji. Władza sądownicza, administracja i samorząd powszechny

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres podstawowy, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

Uczeń:

10) przedstawia strukturę sądownictwa powszechnego i administracyjnego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz zadania Sądu Najwyższego; uzasadnia potrzebę niezależności sądów i niezawisłości sędziów.

Zakres rozszerzony

VIII. Modele sprawowania władzy.

Uczeń:

16) przedstawia kompetencje i znaczenie organów władzy regionalnej w państwach federalnych i unitarnych (na przykładzie Republiki Francuskiej, Królestwa Hiszpanii, Republiki Federalnej Niemiec i Konfederacji Szwajcarskiej).

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- ocenia swoją wiedzę, wykonując zestaw ćwiczeń;

- charakteryzuje modele administracji i samorządu;
- analizuje wykresy interaktywne dotyczące wyborów samorządowych.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm.

Metody i techniki nauczania:

- burza mózgów;
- wzajemne odpytywanie się;
- odpowiadam za ciebie;
- analiza tekstu źródłowego;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- flipcharty i markery.

Przebieg zajęć:

Przed lekcją

Uczniowie mają za zadanie przypomnieć sobie wiadomości dotyczące władzy sądowniczej, administracji i samorządu powszechnego z e-materiału, w celu aktywnego uczestnictwa w lekcji podsumowującej.

Faza wstępna

1. Nauczyciel przedstawia temat i prosi uczniów, aby na forum klasy sformułowali cele lekcji.
2. Uczniowie biorą udział w rozmowie wprowadzającej szczegółowo w przedstawiony temat lekcji.
3. Nauczyciel dzieli klasę na cztery grupy. Każda wybiera osobę koordynującą jej działania.

Faza realizacyjna

1. Grupy otrzymują arkusze i markery, na których przygotowują krzyżówkę wraz z pytaniami dla grupy przeciwnej.
2. Uczniowie samodzielnie przygotowują krzyżówki wraz z pytaniami dla grup przeciwnych (hasła z krzyżówki, pytania jak i forma jej przedstawienia zależy od współpracy między uczniami w grupie), korzystając z e-materiałów. Zadaniem osoby koordynującej jest przydzielenie poszczególnych materiałów członkom zespołu do przeanalizowania i zapisania przykładowych pytań dla przeciwników. Następnie wszyscy członkowie grupy weryfikują pytania i zapisują je na arkuszach.
3. Nauczyciel w czasie, gdy grupy pracują, przygotowuje wstępne kryterium pracy i oceny za wykonane zadanie.
4. Po wyznaczonym czasie zespoły zapoznają się z propozycją prowadzącego i wspólnie uszczegóławiają kryterium oceniania. Następnie zgodnie ze wskazówkami zegara przekazują sobie arkusze z krzyżówkami.
5. Grupy rozwiązują krzyżówki, pracując w określonym czasie.
6. Grupy podsumowują swoją pracę, przyznając punkty za wykonanie krzyżówki, jak i rozwiązanie (jeśli została wykonana w całości, przyznaje się maksymalną ilość punktów, jeśli nie udało się wykonać całej krzyżówki – punkty przyznaje się zgodnie z wcześniej przygotowanym kryterium). Wszystkie pytania z poszczególnych grup, na które nie udzielono odpowiedzi, rozwiązywane są na forum klasy.
7. Nauczyciel ocenia zespoły zgodnie z wcześniej przyjętą punktacją.

Faza podsumowująca

1. Nauczyciel poleca, aby jako podsumowanie tematu uczniowie wykonali wskazane ćwiczenia. Następnie wspólnie omawiają odpowiedzi.
2. Nauczyciel podsumowuje zajęcia, przekazując informację zwrotną na temat pracy poszczególnych zespołów. Odpowiada na ewentualne pytania.

Praca domowa:

Utrwalić powtarzany materiał do sprawdzianu.

Wykonać samodzielnie pozostałe ćwiczenia z sekcji „Sprawdź się”.

Na podstawie informacji zawartych w schemacie interaktywnym przygotuj pytania i przeprowadź wśród osób z twojego otoczenia minisondaż i porównaj z wynikami w e-materiale.

Materiały pomocnicze:

CBOS, *Czynniki wpływające na decyzje o dokonanej wyborze w wyborach samorządowych*, 2007.

Konstytucja Republiki Włoskiej z 1947 r., tłum. Z. Witkowski, Warszawa 2004 r.

Konstytucja Federalna Konfederacji Szwajcarskiej z 18 kwietnia 1999 r., tłum. i wstęp Z. Czeszejko-Sochacki, Warszawa 2000 r.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Zasoby multimedium można wykorzystać do przygotowania lekcji odwróconej.